

Cvijetna formula, cvasti

Cvijetna formula je način prikazivanja građe cvijeta i međusobnog odnosa dijelova u njemu, pomoću različitih simbola.

Simboli za obilježavanje pojedinih dijelova cvijeta su početna slova njihovog latinskog naziva:

P- prost perijant (*perigon*)

K -čaćica (*calyx*)

C- krunica (*corolla*)

A- prašnici (*androecium*)

G- tučak (*gynoecium*)

Simboli za simetriju cvijeta su:

↑ zigomorfan cvijet (jednosimetričan cvijet)

* aktinomorfan cvijet (poliseimetričan cvijet)

Raspored polova u cvijetu:

♂ - jednopolni muški cvjetovi

♀ - jednopolni ženski cvjetovi

♂♀ - hermafroditni (dvnopolni) cvjetovi

Ostali simboli:

∞ ako je broj nekih cvjetnih dijelova veći od 10

0 ako je neki pršljen redukovan (npr. K^0 – cvijet sa redukovanom čaćicom)

(...) kada su listovi srasli (K, C, A ili G listovi) (npr. $K_{(5)}$ - cvijet sa međusobno sraslim listovima čaćice)

x + x kada imamo dva kruga istih organa (npr. $A_{(5+5)}$ –cvijet sa dva kruga prašnika)

\overline{G} - podcvjetan plodnik

$G_{\underline{}}$ - nadcvjetan plodnik

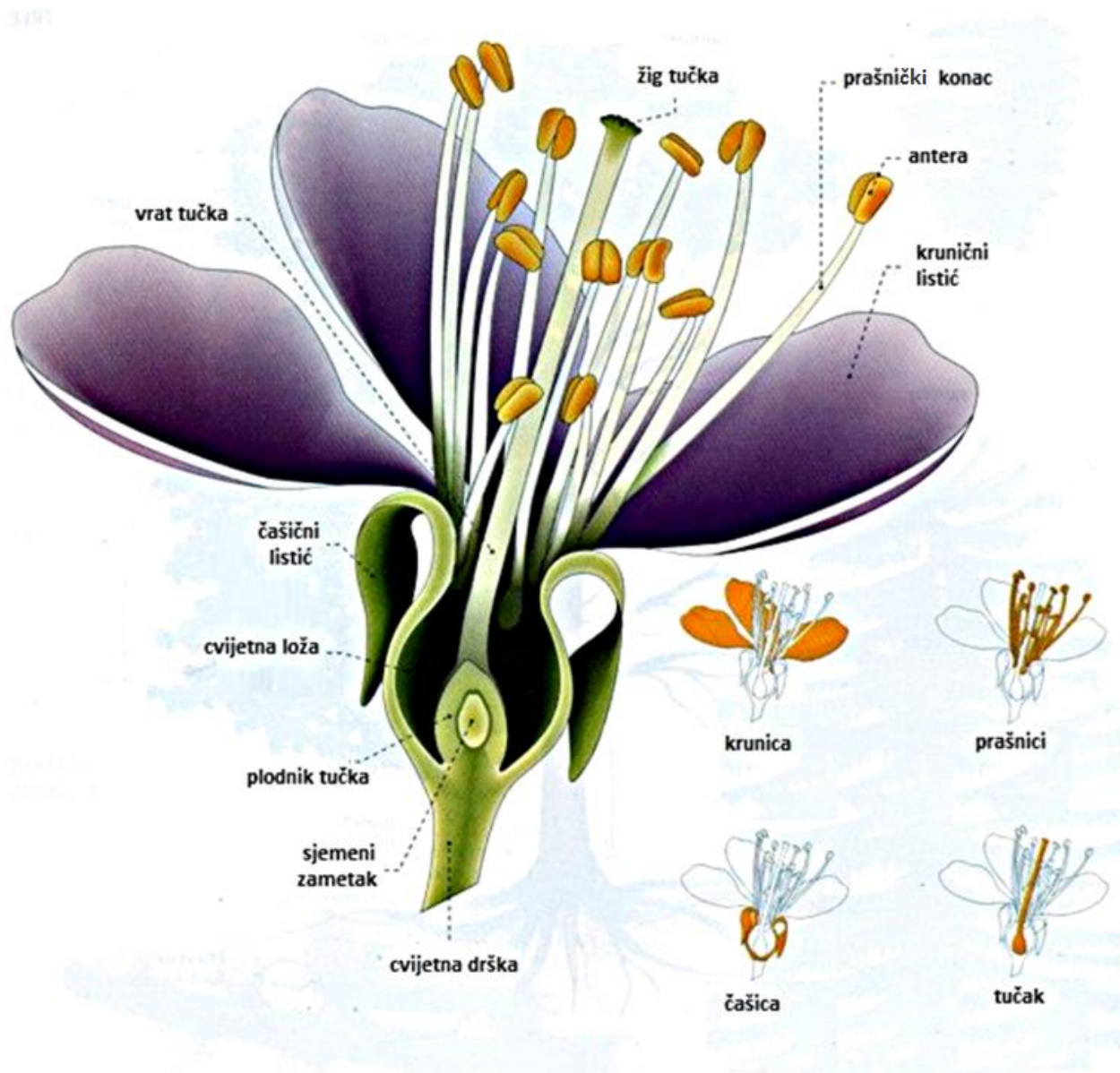
[...] kada srastaju dijelovi različitih krugova (npr. $[C_{(5)} A_{(5)}]$ –srastanje međusobno sraslih listova krunice i međusobno sraslih prašnika)

Cvijetna formula ima određeni red. Prvo stoji simetrija, zatim elementi čaćice, krunice, prašnika i tučkova.

Formule nekih cvijetova različitih familija izgledaju ovako:

Ljutić (*Ranunculaceae*)- *K₅ C₅ A_∞ G_∞ Krin (*Liliaceae*) - ↑ P₃₊₃ A₃₊₃ G₃

Jagorčevina (*Primulaceae*)- ↑ K₍₅₎ [C₍₅₎ A₀₊₅] G₍₅₎

Djelovi cvijeta

krunica

čaišica

Dvojan perjant

Unutrašnji lističi

Spoljašnji lističi

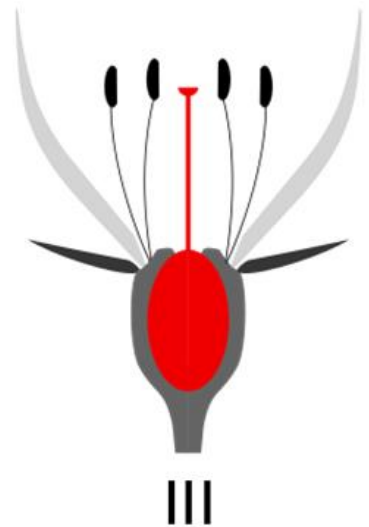
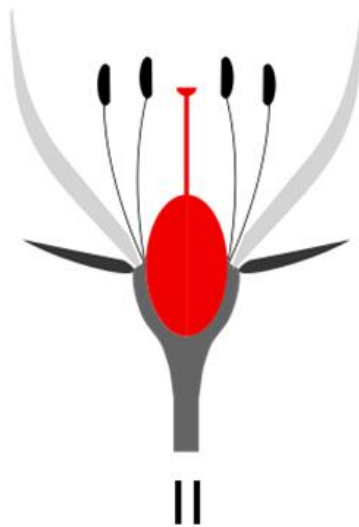
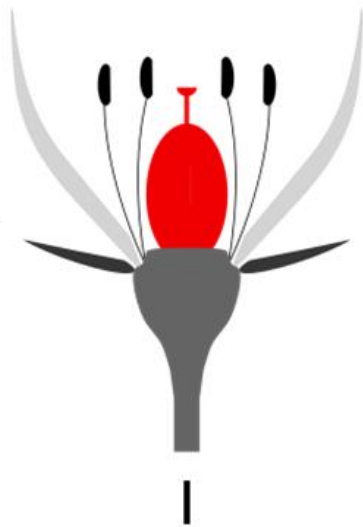
Prost perjant (perigon)

Srasla čašica

srasla krunica

Položaj plodnika u cvijetu:

I — nadcvjetan, II — sredcvjetan, III — podcvjetan

CVASTI

Kod nekih biljnih vrsta cvjetovi su pojedinačno raspoređeni. Takvi su cvjetovi karakteristični za veliki broj vrsta porodice (*Ranunculaceae*). Međutim mnogo je veći broj biljnih vrsta kod kojih se veliki broj cvjetova grupiše na zajedničkoj osovini, obrazujući **cvasti**. Među cvastima razlikujemo dva tipa, prvi sa monopodijalnim i drugi sa simpodijalnim tipom grananja. Monopodijalne cvasti označavaju se kao **racemozne** a one sa simpodijalnim grananjem kao **cimozne**.

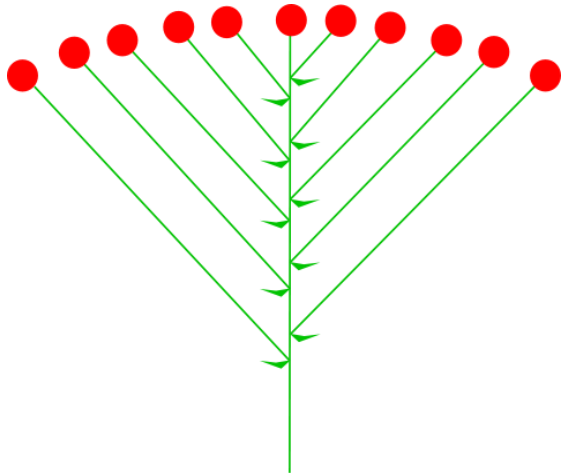
Racemozne cvasti : Njihova osovina dugo raste i obrazuje cvjetove pa se tek onda i ona na kraju završi cvijetom. Zbog ovakog načina obrazovanja cvjetova cvasti imaju monopodijalan izgled. Po načinu grananja razlikuju se **proste i složene racemozne cvasti**. Od prostih najpoznatije su: **grozd, gronja, resa, klas, klip, štit i glavica**.

Grozd (racemus)- na dugačkoj osovini cvasti spiralno raspoređeni cvjetovi sa drškama približno jednake dužine.

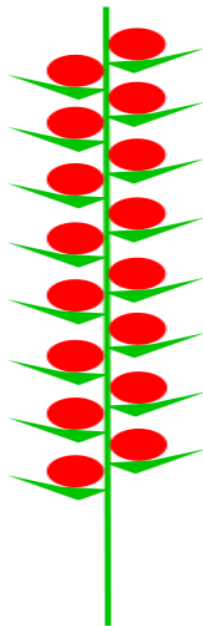
bagrem

Gronja (*corymbus*)- na dugačkoj osovini cvasti spiralno raspoređeni cvijetovi koji su nejednakom dužinom drški postavljeni u približno istu ravan.

Kruška

Klas(*spica*)- na na dugačkoj osovini cvasti spiralno raspoređeni sjedeći cvijetovi.

bokvica

Resa (*amentum*)- na dugačkoj osovini cvasti, koja je usled nedostatka mehaničkih elemenata savijena, nalaze se spiralno raspoređeni sjedeći cvijetovi.

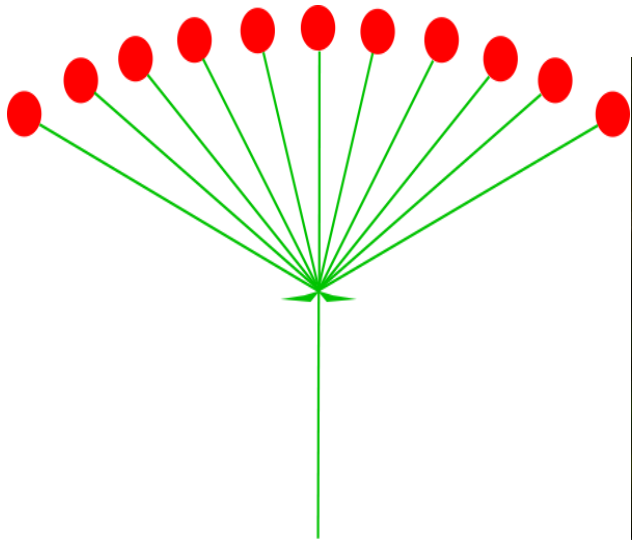
orah

Klip (*spadix*)- na dugačkoj, močno zadebljaloj osovini cvasti nalaze se spiralno raspoređeni sjedeći cvijetovi.

kukuruz

Prost štit (*umbella*)- na sasvim skraćenoj osovini cvasti nalaze se pršljenasto raspoređeni cvijetovi sa cvijetnim drškama približno jednake dužine

Divlja šargarepa

Glavica (*capitulum*)- na skraćenoj , bočno proširenoj i moćno zadebljaloj osovini cvasti raspoređeni su sjedeći cvijetovi.

suncokret

Osim prostih racemoznih cvasti , ima cvasti kod kojih se na glavnoj osovini umjesto drški sa cvjetovima razvijaju nove grozdaste cvasti. Ovakve se cvasti nazivaju **složene racemozne**. Karakteristične složene racemozne cvasti su: **metlica, složeni klas i složeni štit**.

Metlica (*panicula*) – je sastavljena iz velikog broja spiralno raspoređenih grozdova.

ovas

Složeni štit –na sasvim skraćenoj osovini cvasti nalaze se pršljenasto raspoređeni štitovi

crna zova

Složeni klas - je takva cvast gdje se na zajedničkoj osovini umjesto sjedećih cvjetova razvijaju prosti klasovi.

pšenica